

Chronicon chronicorum ecclesiastico-politicum

ex huius superiorisque aetatis scriptoribus concinnatum ; qua non modo pontificum, archiepiscoporum, abbatum, &c., set et doctorum armis literisque illustrium, dies natalis ... egregiaque eorum ... facinora ... breviter delineantur ...

Gruterus, Janus

Francoforti, 1614

De Episcopis Osnabvrgensibvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64659)

DE EPISCOPIS OSNABVRGENSIBVS

CAPVT VII.

OSNABVRGVN sive Osnaburgum, est insignis vrbs in Saxonia: ferunt ita dictam à bouinapelle, quibus pellibus hæc vrbs fuerat circumdata. Ferunt eam erectam à Comitibus de Engers, alii autem antiquorem à Iulio Casare inceptam, perhibent. Carolus Magnus Imperator illi Ecclesiam in honorem D. Petri & sanctorum Crispini & Crispiniani condidit. Hic Imperator triginta tribus annis gessit bella in Saxonia, & tandem eam edomuit & subiugauit. Deuicit quoque Widekindum, & arcem eius, quæ huic vrbi erat vicina, expugnauit, & illi præsidium firmum imposuit. Hic quoq; Imperator decem Episcopatus in Saxonia instituit, quorum Osnaburgensem esse voluit præcipuam. Summè etiam hanc urbem præ cæteris coluit, cui præilegium nouæ scholæ concessit, in qua Græcæ & Latinæ lingua à viris doctis, traderentur. Sunt ibi duo Collegia Canoniorum, in quibus viri docti, iuuentutis institutores alerentur. Conficit hæc ciuitas pinguem cereuisiam, quæ Buse vocatur. Multum sibi lucri ex griseo & laneo panno comparat. Paucis annis est munitior facta, situ amœnam obtinet vallem, quæ amne Hula irrigatur. Nostra ætate fuit Fridericus Staphylus Osnaburgensis, vir doctissimus: Hic cum in prima iuuentute Wittenbergæ operam literis dedisset, à Lutheranis infectus est, inde cum persentiret eorum verutias, & in eo vitæ statu se minimè saluari posse, ad castra Catholicorum se contulit, atque in eis ad finem vitæ egit constantissimè

ggggg 4

ac fidelissimè. Ferdinandi regis iussu & liberalitate Theologię Doctor creatus est. Vixit annis 50. mens. 6 & 27. Augusti. Ingolstadii, an. Dom. 1559. obiit. Obitus eius quatuor orationibus ordine Ingolstadii habitis & editis deploratus est.

I.

Carolus Magnus. Rex prudentissimus ac Christianissimus, cum Wedkindus, Ducem Christiana religioni valde repugnantem, vna cum tota Saxonia deuicisset, eos unquam Christi suscipere compulit, circa annum salutis 780. Vidit igitur optimus Rex summe opus esse, viros doctos ac pios praeficiendos, & Ecclesias construendas, vt in fide ac religione Christiana populus in se tueretur. Ecclesiam igitur in loco, qui Osnaburga dicitur, qui frequens ac coelestis erat habitatoribus, quam primam esse ac Episcopalem voluit, & aedificauit. Accessit sicut ad hoc diuinum opus ex Phrygia, quae per D. Bonifacium ad Christi religionem accesserat, & multos dabat doctos ac pios viros, hominem gente & origine Phrysiū, Witthonem virum sanctum. Huic viro pio, vt cum suo sancto Collegio commodius viveret, ac populum diligentius instrueret, de provincia prouenit, latis abunde prospexit. Quare hic vir Dei, omnibus modis piissimi regis expectationi satisfacere conatus est, & multas animas bene viuendo, sedulo docendo, Christo lucratus est. Carolus autem suam nouellam Ecclesiam exornare non desit. Wedekindus autem Dux, ad mentem tandem rediens saniorē, se demum cum alio quodam nobili viro, Carolo submisit, & post diligentem in fide instructionem, factum, Carolo paterno, suscepit baptismum. Hac occasione, cunctis iam sub Principe Christiano quiescentibus, Ecclesiae multa sunt erectae, plurimis obtemperantibus Baang. lio. S. Wittho igitur, cum huic nouellae plantationi optimè annis aliquot praefuisset, & multum fructus in vinea Domini fecisset, pie in Domino obdormiuit, anno 804. Sub eo Leo Pont. Rom. venit Paderbornam ad Carolum Imperatorem.

II. Men-

II.

Mengardus siue Meingerus post S. Withonem huic Ecclesie datus est Episcopus. Quod in fidei negotiis sese diligentissimum praeberit praconem, tali praesulatu se dignum effecit praesulem. Obierat iam dudum Carolus Magnus, & Ludovicus filius, cognomento Pius, patri non dissimilis (qui reformationi morum plurimum instabat, & hunc quoque virum complecti non destitit) Imperii gubernacula habebat. Hoc tempore Caenobium Corbienne apud Visurgam in Saxonia fundari cepit, & Imperator Ludovicus, Monasterium D. Corneli prope Aquiligratum, quod pater inchoauerat, consummauit. Pontifex autem Meingerus dies suos post laudabilem finem in pace Christi, praesulatus sui anno 29. compleuit. Anno Domini 813. apparuit Cometa, & inde mortuus Leo Pontifex.

III.

Goswinus inde ad gubernaculum promotus est. Praesuit annis 32. & peruenit ad annum 966. Habuit Ludovicus Imperator filios ex prima vxore, quos secundis nuptiis cum Iuditha valde exasperauit, qui in patrem conspirauerunt, & eum in Monasterium Compennii (multis indignè ferentibus) detrulerunt. Cum autem iam liber post septimum mensem tactus esset, summo omnium applausu, & pristinam dignitatem recuperauit, & in conspirationis autores animadeertit: quod autem hic Episcopus fuerit conspirationis conscius, illi vitio vertitur: quare sua Ecclesie minus prodesse potuit.

IV.

S. Gosbertus ex schola S. Ansgarii praestantissimi Apostoli Suediae huic Ecclesiae datus est Antistes. Fuit quidem strenuus verbi Dei concionator. verum rebus in Ecclesia turbatis, ad summum magistrum Ansgarium, qui tum temporis erat sedis Apostolicae Legatus, sese contulit, & cum annis 10. praesuisset, cum aliis piis viris, in Dania martyr occubuit. S. Bertholdus hac tempestate floruit, cuius hic merito sit mentio. Fuit Comes ex illustri familia, tempore Caroli

Magni, qui ab ipsa adolescentia sua, mundi gaudia vniuersa
neglexit, & sacram scripturam diligenter didicit. In monte
Ezelio, vbi hodie adhuc Sacellum eius habetur, Domino
Deo 7. annis fideliter seruiuit. Inde in opaco nemore apud
fontem (qui Dominae nostrae fons dicitur) prope Eremita-
rum Conobium in Heluetiis, vbi Capella B. Mariae, quam
Dominus Deus ipsemet (vt fertur) consecrauit, sibi habi-
tationem quaesuit. Multas ibi diabolicas tentationes exper-
tus est, quas tamen diuino & angelico auxilio superauit.
Demum à duob. latronib. sicut in Missae officio, quod per-
cepit, eia Domino reuelatum fuit, interfectus est an. Dom.
863. & in Monasterio Eynsedelensi sepultus, qui multis ha-
ctenus miraculis claruit. Hic quoq; fit memoria S. Prilgini
Episcopi Bataviensis, qui singulari vitae innocentia conspic-
uus fuit. Hic vnà cum S. Wolfgango viro doctissimo,
Vngariam, Stephano rege postulante, ad fidem Christi cō-
uertit, qui magna fuit autoritatis apud Ottone III. Imp.
& S. Heinricum.

V.

Eggehardus siue Egbertus ad Ecclesiae regimen perue-
nit, cum à Nortmannorum tyrannide paululum respira-
set. Inuenit Ecclesiam propter tertii latibulum & quarti,
suorum praedecessorum, dissimulationem valde dilacera-
tam, praesertim in bonis temporalibus, quare sui Protecto-
ris Archiepiscopi Colonienfis Williberti, praesidium im-
plorauit, & eius adiutorio bonorum inuadentes eò adegit, vt
veniam peterent, ac ablata restituerent. Quare multa re-
cuperauit, & alia suo succedaneo discutienda reliquit. An-
nis igitur 10. summa prudentia pariq; utilitate suae Ecclesiae
praesuit. Mortem inde, communem legem, anno Christi
884. sub Carolo III. incurrit.

VI.

Egelmarus, vir bonus & doctus, Pontificali honore di-
gnus, substituitur. Hic apud Arnulphum Imp. summa erat
authoritatis, quare eius fauore, multa ablata ab Ecclesia, re-
stituit, & singularia obtinuit privilegia, cumq; magna laude

in commodo annis 33. praefuisset, in pace vitam caducam
amisit.

VII.

Dodo inde annis 12. relictam rexit Ecclesiam, & apud
Ottonem I. cui gratus erat, privilegia antecessoris confir-
mari obtinuit: fuit fidelis pastor.

VIII.

Drogo deinde optimis comparandus praefulibus, sub
Ottonem I. praeficitur. Quod Imperatorem habuerit sibi fa-
mentem, & eius merita talia essent, Ecclesiae suae in Wide-
lutinge vectigalia, adiecit. Peruenit autem viuendo ad an-
num Christi 969. & 3. Id. April. diem fatalem vidit.

IX.

Ludolphus fuit illustris genere, & nobilitatem suam vir-
tutibus illustriorem reddidit. Otto Imp. II. eum valde dile-
xit, & eum suum consanguineum appellauit, & Ecclesiam
Osnaburgensem, ob optimi praefulis probitatem clariorem
effecit. Praefuit annis 14. & mortem anno Christi 983. ex-
pertus est.

X.

Dodo II. fuit sub Ottonem Imp III. Praefuit autem Eccle-
siae annis decem. Nihil de eo singulare commemoratur,
quod ad illius magnoperè facere possit celebrationem.
Non est autem infima laus, sine querela in Domini gregis
excubiis versatum fuisse.

XI.

Guntradius valeradinarius, qui tandem maxima pressus
aegritudine, mortuus est. Mors non solet cunctari, sed vici-
na est, quando frequentes morbi, alii post alios ingruunt.

XII.

Warnodus siue Wacholphus fuit duodecimus Episco-
pus. S. Remboldi hic quoque refertur memoria: fuit hic E-
piscopus Bremensis, & ab Anshario illius ciuitatis primo
sancto Episcopo diligenter nutritus. Qui cum successisset
in Episcopalibus officiis, ouiculas sibi creditas laudabiliter
rexit & Euangelium Christi gentibus magno fructu pra-
dicauit.

S. Reinerus in Ecclesia Osnaburgensi, miraculis in vita & morte claruit.

XIII.

Thietmarus legitime succedit, quem Albert. Cranzius bonum Episcopum dicit.

XIV.

Moncherus ordinariè succedit. Hic spatio breui, id est, annis 4. egit. fuit tempore V. Heintici Imperatoris, qui tamen ante eum obiit.

XV.

Gosmarus non improbandus Episcopus. His temporibus Berengarii hæresis inolescere cepit. Hic Berengarius fuit natione Gallus, & Archidiaconus Andegauensis, in literis humanioribus ac sacris non benè versatus, sed in quibusdam Dialecticis captiuinculis mirè versatus, quibus fallacem huius sæculi gloriam omnibus modis captare ambiebat. Qua de causa effectum, vt in hanc insaniam prorumperet, vt verum corpus & sanguinem Christi non esse in pane & vino post consecrationem, iuxta institutam Christi, docuerit. Hunc Leo IX. & alii damnarunt. Berengarius tamen, licet palinodiam cecinerit, semper tamen ad vomitum rediit. Hunc errorem licet condemnatum, Zwingliani hæretici resuscitant, & Calviniani.

XVI.

Eluericus anno Domini 1052. Osnaburgensis Ecclesie sacrorum minister factus est. Fuit sub Conrado Imperatore, & dum proficisceretur ad Italiam, se illi itineris comitem præbuit. Præfuit autem annis 11. & in Maio obiit.

XVII.

Wernicherus inde admouetur ad officium, & præfuit laudabiliter annis 16. Boni illi pastores laudanda gessere, verùm ea apud Deum perspecta esse maluerunt, quam celebrari apud homines. Ille mortuus est anno salutis 1068.

XVIII.

Bernardus origine Sueuus, & insignis religione, Ecclesie gubernationem consecutus est. Ante Pontificatum
Goslaria

Goslarie degebat & ibi iuuentutem, vt Moderator scholæ
 instituebat, sed & proximum, vt insignis diuini verbi præco,
 literis doctrina sedulo adinonebat, quare Imperatori Hen-
 rico tertio innotuit: cum autem hæc vacaret Ecclesia, Ca-
 sare auctore, ei præficitur. In ea existens eminentia, voca-
 tioni suæ minimè dedecori fuit. Fertur quod glires, cum
 terra essent pernitiolæ, extra prouinciã ad annos aliquot
 expulerit. Hic quoq; Iburgk fundauit. Tandem cum opti-
 me annis 20. præfuisset, anno Christi 1088. ad meliora
 transiit.

XIX.

Marquardus ex Abbate Corbeiensis Cœnobii, electus
 est Episcopus Osnaburgensis. Tunc temporis de Ecclesiæ
 iure Romanus Pontifex & Imperator decertabant, & erant
 altercationes acerrimæ, & vluuonit, vt quem hic admoue-
 ret, alter rursus depelleret, & multa inde scandala exurge-
 rent: Quare & hic bonus vir anno sexto, quod huic vel illi
 impentius fauerit, depositus est à Pontificatu. Hæc deposi-
 tio circa annum Domini 1093. contigit.

XX.

Wido Marquardo, vt diximus amoto, ad hanc admo-
 nus est Ecclesiam. Contigit, vt sub eo vetus templum Osnab-
 burgæ incendio periret & sacræ diuorum reliquiæ, quæ ibi
 seruiabantur, dispersæ sunt.

XXI.

Ioannes cognomento Widonis, huic succedit, & præ-
 fuit circa annum Domini 1100. annis 9.

XXII.

Deipholtus Ioanne mortuo ad regimen Ecclesiæ pro-
 mouetur, qui annis octo præfedit. Mortuus est anno Do-
 mini 1119. sepultus autem in Iburgk.

*godschelug
 Deipholtus
 vid. Scholæ
 ab ann. 1119.*

XXIII.

Diethardus ad gubernaculum eligitur. Hic in suo regi-
 mine multos hostes expertus est, gubernauit autem annis
 8. & ab obitus tempore in suæ Ecclesiæ terra, mandatus est,
 ad est, sepultus.

§§§§§ §

XXIV.

Vdo ad clauum Ecclesiae ad motus sedit annis 4. de istis Praefulibus nihil peculiare scire potuimus, quod incuria scriptorum debemus. Vitam hanc, quae vapor est & fumus, teste D. Iacobo 4. in pace amiserunt.

XXV.

Philippus ex Comitibus de Katzenellenbogen assumitur Pontifex. Hic suis hostibus egregie nouit obuiare: nam Ecclesiam oportuno tempore, tum armis defendit, tum religione illustriorem fecit. Nobiles de Holt in eum insurgent, & horum proteruiam compescuit, & arcem quandam, quam ipsi obtinebant, quae difficilis videbatur superari, ipse diripuit & expugnauit. Praefuit igitur prouinciae annis 32. summa cum laude parique emolumento, & anno Christi 1164. deficiens, esse inter mortales desit. Suo tempore trium Regum corpora Coloniae translata sunt, & Colon. Archiepiscopus. Philippus cum Leone Duce Saxoniae, quem Imperator proscriperat, de Westphalia iure concertauit. Hic tandem Archiepiscopus Imperatoris autoritate, eam obtinuit, & in hodiernum diem quiete obtinet Colon. Ecclesia.

XXVI.

Arnoldus Osnaburgensis ex Canonico Coloniae Praepositus, inde Ecclesia eiusdem creatus est Episcopus. Praefuit igitur cum laude & pari quoque commodo annis 22. a fato suis patribus anno 1186. aggregatus est.

XXVII.

Gerhardus de Lippia, vir acris & prudentis ingenii. Habuit hic bellum cum Stetingis, eo quod male de Christiana religione sentirent, ac cultoribus Christi male precarentur. Ipse Monasterium Herbrocke, quod in moribus defecisse videbatur, reformauit, & suam sororem illi in Praefectum praefecit. Ipse quoque ad Bremensem Archiepiscopatum postulatus est, & quod suo Capitulo minus esset gratus, cui in omnibus non consentiebat, facile acquieuit. Fuit sub Friderico Imperatore.

XXVIII.

XXVIII.

Adolphus inde priore ad aliam vitam translato, ad Ecclesiam eliam assumitur. Fuit hic Adolphus valde religiosus, & Ecclesiam suam optimè viuendo, docendo plurimum ornauit. Fuit in pauperes, in leprosos valde liberalis. Ecclesie bona temporalia non neglexit. Cùm præfuisset annis 27. sanctè, obiit, & Deus declarauit sanctitatem eius.

XXIX.

Bruno Comes de Hsenburg, qui fratrem habuit Theoticum Episcopum Monasteriens. Fuit hic Bruno pacis studiosus, & cum multa Capitulo crearentur ac obicerentur ab aduersariis dissidia, ipse omnia composuit ac concordiam quaesuit. Præfuit annis 8. & hoc ipsum tempus rebus caritatis impendit. Verùm bono vir, vitio datur, quod quædam habuerit homicidam, qui Archiepiscopum Colonienf. S. Engelbertum virum proisus piūm, interfecit, cuius morte ipse homicida Colonia pœnas dedit, dum nobile corpus, cornos paut. De hac iniusta cade in Colonien tractatum est.

XXX.

Widekindus Comes de Waldegge ad Ecclesie regimen legitimè promouetur. Ad gubernaculum assicitus, seipsum longè in rebus benè gerendis præstantissimum, demonstrauit. Contulit Capitulo multos agros, vt cum prius frugum inopia laborarent, ipse improbo labore ex sterili fertiles agros effecit. Cùm autem annis 10. utilitatem præfuisset, ad meliora, vti confidimus, anno salutis 1262. emigravit.

XXXI.

Baldewinus ex Rulsle, vir ob animi virtutes Episcopatu dignus, successor est factus. Hic reliquit memoriale, quod Ecclesie sue Os naburgensis auxerit præbendas, & quod Ecclesie in Widenbruggen optimè prospexerit. Præfuit annis decem & esse inter viuos desit.

XXXII.

Conradus Comes de Retberge, sua nobilitate ac virtute ad hanc prouectus est Ecclesiam. Sub isto Collegii de

Quackenbrugge in Bramersche, quod is locus videretur commodior, translatio facta est, saluo cuiq; loco, suo iure. Cumq; bonus Episcopus annis 28. laudabiliter praefuisset, viam vniuersa carnis, sui magno relicto desiderio, ingressus est.

XXXIII.

Ludouicus ex Comitibus de Rauensberge ortus, succedaneus fuit. Cum esset ad regimen admotus, arma contra fauissimos hostes arripere coactus est. Habuit enim impugnatores acerimos, & contra hos semper triumphauit. Verum cum in conflictu vulnus quoddam a suo ministro incaute accepisset, mortuus est, cum annis 12. gloriose Ecclesiae praefuisset. Fuit vir prouidus, diligens, & strenuus in suis negotiis. Olim in perturbatores pacis publica humani modi poena inferebatur, vt eis canis viuus, ligatis posterioribus pedibus in humeros suspenderetur.

XXXIV.

Engelbertus cognomento de Wepe, post Ludouicum praeficitur. Hic arcem in Witlage, Ecclesiae Osnaburgensi fulcimentum, construi fecit. In diebus quibus praefuit, satis gnauiter Ecclesiae prospexit, inde gubernationis suae anno decimo ex hoc mundo ad superos concessit.

XXXV.

Goitfridus ex Comitibus de Arnberge, heros nobilis, Ecclesiae praesidere coepit. Praefuit sane annis triginta non sine molestiis. Erat quidem pacis studiosus & a Marte abhorrens, ab aduersariis tamen immunis esse non potuit. Episcopus Monasteriensis Ludouicus habuit bellum cum Comite de Marca, & hic Osnaburgensis illi fideliter affuit. Caeterum de hoc Episcopo multa commemorantur, quae ad Ecclesiam non faciunt. Tandem ad Archiepiscopatum Bremensem electus, & ibi in sublimiori gradu senectute requiem non reperit. Demum cum annis decem praefuisset, anno salutis 1359. Stadii calamitosus Pontifex concessit.

XXXVI.

Ioannes Hoed, Decretorum Doctor, Apostolica sedis

horitate assumptus est. Erat quidam alius, Lubertus factus legum Doctor, electus, verum ille huic cessit, & in quietiore statu vite, in monastica religione, amplecti. Erat hic Ioannes tali dignus honore, verum quod libera electionis ostium non fuerat ingressus, ei non tantam conciliauit inuidiam. Ipse, ut maiorem haberet tantam, nobilium amicos sibi conciliauit. Canonicorum spiritualium reliquit necessitudinem, quod indignatione care non potuit. Tandem ab alienatis oppidis & arcibus Ecclesie, Theodoricum de Marca Canonicum Colon. Coadiutorem assumpsit. Cumque annis 16. varia fortuna transisset, in fata concessit.

XXXVII.

Melchior ex Ducibus Brunsvicensibus, neglecta Capituli electione, per Romanum Pontificem admissus est: verum quod omnia essent in manu Theodorici Prapostiti Colonien. ipse perire proficere potuit. Tandem in bello quodam captus est, & Theodorici liberalitate liberatus. Praefuit Ecclesie, ut Vicarius, summa ad manus Theodorici delata. Ab hac absolutus Ecclesia, quae tali Pontifice non agnoscere est gloriata, ad Suernientem est translatus anno Domini 1376. tandem per fraga, quae nimis auide sumit, perit.

XXXVIII.

Theodoricus de Marca, fuit tanquam Coadiutor, in ordine, & Episcopus Prapostitus Colonien. maioris aedis.

XXXIX.

Theodoricus de Horne, Prapostitus Ecclesie Osnabur. magnanimus, per liberam electionem in Episcopum assumptus est. Verum quod Theodoricus de Marca ad Melchioris redemptionem & alias Ecclesie necessitates, multa expendisset, antequam ad quietam possessionem perveniret, ingens illi pecunia numeranda fuit. Sensit hic Ottonem de Tekelenburg hostem asperitimum, verum ipse sua diligentia & autoritate, ut Comes à suis consiliis cessaret, neq; Ecclesiam molestaret, effecit. Postremo bo-

mus Pontifex senio confectus mortalium valedixit conditioni, hinc emigrando. XL.

Conradus III. ex nobili familia de Depffholt natus, ob vitam integritatem Episcopus Osnaburgens. electus fuit eo tempore, cum Basiliense Concil. inchoaretur. Erat antea tam Episcopus, ut ille plurimum turbatus, atq; multa bona ab ea Ecclesia abalienata. Itaq; Conradus partim sua prudentia, partim armis labascentem eius Ecclesia statum, egregie restituit. Egit Episcopum summa cum laude ad vixit senectam, & adeo strenue, ut etiam Ducis & Comes se ei submitterent. Status eius Ecclesia per praesentium suorum turbulenta tempora laborata, postquam res florescere mirum in modum cepit. Opposuit se pro muro, pro domo Dei, utroq; gladio, prout opus erat, vicis. Bona sine ad superos abiit. Diligenter expendebat ac se cum reputabat.

Dum cessat religio, regnatq; simulitas,

Deficit Ecclesia virtus, pariterq; facultas.

Sub hoc Conrado, id est, anno Domini 1494. fuit Theodoricus Osnaburg. de Ordine Minorum, Concionator insignis, qui vitam duxit sanctissimam. Suis scriptis & concionibus diuicissimis mundo innotuit.

XLI.

Otto Comes de Hoya, Episcopus Monasteriensis, Administrator Osnaburgens. Hic utrique Ecclesia optime prospexit ac praesuit.

XLII.

Ioannes Comes de Diepholte, vir insignis, strenuus ac constans. Hic verè perpendit illud Apostoli Coloss. 4. Vide ministerium, quod accepisti in Domino, ut illud impleas.

XLIII.

Ericus Comes de Hoya. Hic expulsus est.

XLIV.

Henricus Comes Moriensis, Episcopus Monasteriensis, Administrator Osnaburgens. Hic optime & summa cum laude praesuit.

XLV.

XLV.

Albertus Comes de Hoya, Episcopus Mindensis & Osnaburgensis, sub quo fuit incendium Osnaburgæ perniciosissimum.

XLVI.

Randolphus Comes de Delpholte, Episc. Ultraiecten. & Osnaburgen. vir bellicosus.

XLVII.

Conradus IV. Comes item de Delpholt, vir pacificus. Rectè D. Gregorius ait. Si Dei vocantur filii, qui pacem faciunt, proculdubio Satanæ sunt filii, qui pacem confundunt.

XLVIII.

Conradus V. Comes de Retherge, Episc. Monasteriensis, a Capitulo ad hoc electus Pontificium, fuit vir insignis, indultus ac humanus. Obiit anno Domini 1505. die 8. Februar.

XLIX.

Ericus Dux Brunsvicensis, de Grubenhagen, post hunc assumptus est in Episcopum Osnaburgensem, & sedit in eodem Episcopatu annis 23. Cum ad Monasteriensem quoque esset electus Episcopatum, post sex hebdomadas, id est anno Domini 1531. mortuus est.

L.

Franciscus Comes de Waldeck, Monasteriensis Episcopus ad Osnaburgensem, ut protectorem haberent potentem, assumitur. Huic Anabaptistæ multum negotii creatant, quos tandem magnis sumptibus, aliorumque Principum auxilio expugnauit. Mortuus est optimus ac pacificus Princeps, anno Domini 1553. sepultus Monasterii.

LI.

Ioannes Comes de Hoya, huic in Osnaburgensi Ecclesia substituitur. Fuit hic Camera Imperialis Iudex, Princeps doctus ac paci deditissimus, multarum gnarus linguarum. Obiit Monasterii anno Domini 1574. nonis April. ac ibidem in summo templo, id est, D. Pauli, honorificè sepultus.

Olim Episcopi certauerunt in operibus pietatis, & vincere ac
vinci in a quo habuere.

LII.

Henricus Dux Saxoniae, Canonicus Coloniensis, Ar-
chiepiscopus Bremensis, ad hanc Osnaburgensem assump-
tus est, anno 1574. Istis postremis Prelatis cogitandum
illud ex Decretis Concilii relinquo. Integritas praesidentium
salus est subditorum, totiusque familiae domini status & or-
do mutabit, si quod requiritur in corpore, non inuenitur in
capite.

DE EPISCOPIS MINDENSIBVS

CAPVT VIII.

CAROLVS Magnus Christianae religioni
deuotissimus, & hanc Mindensem Eccle-
siam in Saxoniae finibus hac ratione inti-
tuit. Cum ducem illius gentis Wedekin-
dum potentissimum cum suo exercitu de-
uicisset, ac ad fidei Christi professionem perduxisset, peti-
tandem, diuina illustratus gratia Dux, ut sacerdotem do-
ctum ac pium, qui eum in rebus fidei plenius instrueret,
posset habere. Annuit Rex se curaturum, ut Catechismum
habeat, modo de habitatione digna, ac commoda ipsi pro-
uideat. Obtulit Dux suam ad Weseram, arcem, vtriusque ca-
pacem, & locum aedificandae Ecclesiae opportunum, vno
concessit. Ibi igitur constructa est Ecclesia, & paulatim no-
ignobile Saxoniae oppidum Mindense subleuatum. De ciuita-
tis magnitudine, splendore, & ciuium studio, parum quae
dicere possumus, habemus. dolendum eam Lutheranorum
fermento implicatam. Feruat hoc nomen Minda, illi hac
occasione